

Nr 91

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande verksamheten vid Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier.

(3:e avd.)

I propositionen nr 87 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 mars 1956, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåren 1955/56 och 1956/57 vid behov medgiva förskottering av Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier tillkommande statsbidrag för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförslammingspatienter.

I skrivelse den 8 november 1955 har *medicinalstyrelsen* med överlämnande av en av svenska kustsanatoriernas samorganisation gjord framställning hemställt, att föreningen kustsanatoriet Apelviken och föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium måtte erhålla anstånd med avbetalning av vissa föreningarna beviljade lån intill utgången av år 1959 samt att styrelsen måtte bemyndigas att fr. o. m. den 1 januari 1956 till nämnda sanatorier ur förslagsanslagen till bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos och till bidrag till vanförestalter efter rekvisition utanordna förskott å sanatorierna jämlikt gällande bestämmelser tillkommande driftbidrag. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Genom beslut den 18 februari 1955 beviljade Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande föreningen kustsanatoriet Apelviken ett lån på 600 000 kronor och föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium ett lån på 400 000 kronor. Samtidigt föreskrevs, att lånen skulle vara amorteringsfria under två år efter det att desamma lyfts samt därefter avbetalas med en tredjedel under vart och ett av de därpå följande tre åren. Kustsanatoriet Apelviken har under juli månad 1955 lyft sitt lån medan Kronprinsessan Victorias kustsanatorium, som av beviljat belopp lyft 250 000 kronor, kommer att före utgången av år 1955 utkvittera resterande 150 000 kronor.

Vid sin behandling av ärendet om föreningarnas hemställan om låne-medel framhöll *medicinalstyrelsen* bl. a., att lånen borde lämnas räntefria och att med återbetalning av desamma borde få anstå tills vidare t. o. m. 1 januari 1957, då erfarenhet torde ha vunnits av det nya finansieringssystemet. Styrelsen utgick därvid från att kustsanatoriernas inkomster och driftkostnader skulle förbli oförändrade under år 1955. Under detta år har emellertid sådana händelser inträffat, som man icke räknade med i november 1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 6 saml. Nr 91—93*

månad 1954, då avtal om vården vid kustsanatorierna under år 1955 slöts mellan landstingen och de landstingsfria städerna, å ena sidan, samt kustsanatoriernas samorganisation, å den andra sidan. Genom den i början av år 1955 träffade löneöverenskommelsen för bl. a. kustsanatoriernas personal kommer sålunda lönekostnaderna att stiga med cirka 10 procent i förhållande till år 1954. En ökning av utgifterna under omkostnadskontona torde jämväl ske genom fördyring av livsmedel samt prishöjning på vissa bränslen och andra förbrukningsartiklar. En tendens till sjunkande beläggning å kustsanatorierna har vidare gjort sig märkbar under året. Sålunda har t. ex. antalet för polioeftervård intagna vid Apelviken hitintills under år 1955 nedgått till i medeltal 45 patienter per dag mot 90 föregående år. Dessa faktorer sammantagna medverkar till, att vårdkostnaden för år 1955 beräknas stiga till cirka 30 kronor för kustsanatoriet Apelviken och 26 kronor för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium. Då underskotten å kustsanatoriernas verksamhet enligt förenämnda avtal överföres till nästkommande år, under vilket utgifterna ökas med motsvarande belopp och därmed även dagavgiften, kommer kustsanatoriernas aktuella behov av driftmedel icke att bli tillfredsställande tillgodosett. Härtill kommer, att kustsanatoriernas inkomster i form av statsbidrag, ersättningar från landsting och landstingsfria städer samt vårdavgifter även för löpande år inflyter först i efterhand. Nu berörda förhållanden medför, att behovet av en rörlig reserv av driftmedel framstår som en ofrånkomlig nödvändighet under ytterligare några år.

Landstingen och städerna utanför landsting har ansett sig sakna anledning att lämna särskilda bidrag till amortering av de den 18 februari 1955 beviljade lånen, som allenast avsett att täcka behovet av likvida medel under en övergångsperiod. Amorteringarna kan därför icke — i motsats till ränteutgifterna — belasta kustsanatoriernas driftutgifter. Vid sådant förhållande och i betraktande av kustsanatoriernas under år 1955 förvärrade ekonomiska ställning är det nödvändigt, att sanatorierna erhåller en viss tids uppskov med lånens amortering förslagsvis till utgången av år 1959.

Departementschefen anför beträffande den gjorda hemställan om anstånd med avbetalning av de den 18 februari 1955 beviljade lånen, att föreningen kustsanatoriet Apelviken lyft hela det föreningen beviljade lånet den 5 juli 1955 medan föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium av beviljat lån lyft 250 000 kronor den 30 april 1955 och återstoden den 6 december samma år. Lånen avsåg att i samband med övergång till nytt finansieringssystem förse sanatorierna med de rörelsemedel, som erfordrades på grund av att sanatoriernas inkomster inflöt med viss eftersläpning. Enligt meddelade bestämmelser skall lånen vara amorteringsfria under två år efter det desamma lyfts och därefter avbetalas med en tredjedel under vart och ett av de därpå följande tre åren. Den första amorteringen skall alltså ske i slutet av april 1957. Med hänsyn härtill är det icke nödvändigt att nu taga ställning till frågan om anstånd med lånens återbetalning. Behovet av anstånd hänger nära samman med resultatet av den revidering

av gällande avtal rörande landstingens och de landstingsfria städernas ersättningar, som departementschefen i det följande förordar.

Vad angår sanatoriernas behov av ytterligare rörelsemedel synes en väsentlig orsak till föreliggande svårigheter att tillgodose det aktuella behovet av driftmedel vara, att sanatorierna enligt gällande avtal mellan landstingen och de landstingsfria städerna samt kustsanatoriernas samorganisation först i efterhand erhåller täckning för inträffande kostnadsstegringar. Härtill kommer — såsom framgick redan förra året i samband med det då yppade behovet av rörelsemedel — att sanatoriernas inkomster i form av statsbidrag, ersättningar från landsting och landstingsfria städer samt vårdavgifter även för löpande år inflyter först i efterskott. Nu angivna förhållanden har medfört, att sanatorierna trots de redan beviljade lånen kommit att lida brist på likvida medel. Med hänsyn härtill har medicinalstyrelsen hemställt, att ytterligare rörelsekapital måtte ställas till förfogande av statsmedel.

För egen del anser departementschefen uppenbart, att den nuvarande ordningen för finansieringen av verksamheten vid ifrågavarande sanatorier icke är tillfredsställande. Det anses därför angeläget, att de åtgärder snarast vidtages, som kan vara ägnade att för framtiden trygga sanatoriernas behov av rörelsemedel. Härvid synes i första hand ifrågakomma att söka få till stånd en ändring av nuvarande ersättningsbestämmelser. Enligt departementschefens mening bör därför det förenämnda avtalet uppsägas att gälla fr. o. m. den 1 januari 1957 samt vid de förhandlingar, som med anledning härav påkallas, nuvarande ersättningsbestämmelser omprövas i syfte att för framtiden undanröja de olägenheter, som visat sig förenade med nuvarande anordning. I detta sammanhang understryker departementschefen även vikten av att tillgängliga vårdplatser utnyttjas så effektivt som möjligt. Det förutsattes, att medicinalstyrelsen ägnar detta problem fortlöpande uppmärksamhet samt framlägger de förslag, vartill utvecklingen kan för-
anleda.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen är det emellertid nödvändigt att redan nu vidtaga åtgärder för att säkerställa verksamheten vid ifrågavarande sanatorier under den närmaste framtiden. Det behov av förskottsmedel för driftens upprätthållande, som framdeles kan uppkomma, låter sig icke beräknas med ledning av i ärendet företagen utredning. Departementschefen anser sig med hänsyn härtill icke böra föreslå, att behovet av rörelsekapital tillgodoses lånevägen. I stället förordas, att Kungl. Maj:t bemyndigas att tills vidare under budgetåren 1955/57 vid behov medgiva förskottering kvartalsvis av till sanatorierna utgående statsbidrag, varvid bör gälla att förskott må utanordnas för varje kvartal med högst det belopp, som kan beräknas belöpa på detta kvartal. Härigenom anses garantier vinnas för att sanatorierna icke kommer att lida brist på rörelsemedel i avbidan på ett genomförande av den av departementschefen i det föregående förutsatta ändrade ordningen.

Utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen anfört om vikten av att tillgängliga vårdplatser vid de båda kustsanatorierna utnyttjas så effektivt som möjligt, understryker att medicinalstyrelsen bör ägna detta problem fortlöpande uppmärksamhet. Om en tillförlitlig prognos rörande det framtida behovet av platser för vård av kirurgisk tuberkulos skulle visa, att platsbehovet för denna vårdform kan tillgodoses vid *ett* av kustsanatorierna, förutsätter utskottet att medicinalstyrelsen framlägger förslag om ändrad användning av det återstående sanatoriet.

Under återopande av det anförda och då utskottet inte heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåren 1955/56 och 1956/57 vid behov medgiva förskottering av Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier tillkommande statsbidrag för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförlammningspatienter.

Stockholm den 24 april 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Gillström, Näsström, Pålsson, Gustaf Andersson, Einar Persson, Ragnar Persson, Lodenius, Erik Svedberg, Ragnar Bergh, Rikard Svensson, Aastrup och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Åkerström, Rubbestad, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Thapper, Nihlfors, Jansson i Kalix, Cassel, Karlsson i Olofström och fröken Ager.